

Cinquanta anys de lluita armada al País Basc

Antoni Segura

Euskadi. Crònica d'una desesperança

L'Avenc, Barcelona, 2009

319 pàgs.

El 1959 un grup de joves independentistes fundaren Euskadi Ta Askatasuna (ETA, «País Basc i Llibertat»). Les seues fonts ideològiques bevien dels principals referents de l'esquerra i el nacionalisme del moment: sionisme —els jueus havien creat l'Estat d'Israel—, les revolucions xinesa i cubana, la lluita del Front Nacional d'Alliberament d'Algèria (FLN), la guerra del Vietnam i la lluita del Sinn Féin i de l'IRA a Irlanda. Una barreja, doncs, que abastava el nacionalisme i un marxisme heterodox, tot amerat amb la perspectiva del llibre de Federico Krutwig (Fernando Sarraih de Ihartza), *Vasconia* (1963). La conclusió: Euskadi era una colònia sotmesa per l'imperialisme espanyol i francès. Començava la lluita d'alliberament d'ETA, i els atemptats, el 18 de juliol de 1961 amb el descarrilament d'un tren carregat de franquistes que anaven a celebrar el *Alzamiento*. La primera meitat dels seixanta són els anys de les primeres compres d'armes i els debats ideològics, els quals portaran a configurar una línia obrerista i una altra tercermundista. Mentre el nucli fundador havia teoritzat la «guerra revolucionària» des d'un ingenu anticolonialisme, els nous dirigents plantegen la lluita armada basant-se en el principi d'acció-repressió. En aquells primers temps, la repressió desencadenava un fort corrent de simpatia per ETA en la societat basca i especialment entre els joves.

El 30 de desembre de 2006 ETA feia esclatar més de 200 quilos d'explosius a la Terminal 4 de l'aeroport de Barajas i dos ciutadans d'Equador van morir. Durant quasi tres anys no hi havia hagut cap víctima mortal a mans d'ETA. El president del govern espa-

nyol deixava en suspens el procés del final dialogat de la violència. El 5 de juny de 2007 ETA emetia un comunicat en què anunciava que suspenia l'alto el foc indefinit i retornava a la lluita armada.

Han passat 50 anys i a Euskadi no es veu el final d'aquesta «macabra espiral de violència», en paraules d'un dels primers militants. Més de 800 víctimes mortals, centenars de militants d'ETA a les presons, a l'exili, torturats, «suïcidats» o abatuts per la policia i la Guàrdia Civil. Una violència que s'ha fet present a tot Espanya en diversos moments, també al País Valencià, i entre els valencians de nissaga o adopció (Manuel Broseta, Francisco Tomàs i Valiente, i Ernest Lluch, entre altres).

Antoni Segura, catedràtic d'Història Contemporània a la Universitat de Barcelona i especialista en la història del món actual, ha treballat especialment els conflictes al món islàmic i a Euskadi. Al llibre que ressenyem fa una ben documentada anàlisi de les arrels del conflicte basc i en remarca el caràcter polític i la seua especificitat, tot distanciant-se dels espills sovintejats pel nacionalisme basc en comparar-lo amb el Quebec, Irlanda del Nord o Palestina. Hi ha una mirada profundament crítica tant de la negació del conflicte per part de l'Estat com de l'acció terrorista d'ETA; en la seua perspectiva, el resultat de la incapacitat de la política. El llibre ordena, analitza i repassa els processos interns de l'organització, les successives fractures i escissions, la fixació amb el PNB i el paper d'aquest com a mediador i com a convidat de pedra, la repressió de l'Estat i la guerra bruta, el paper de l'estament judicial, els períodes de treva i els fracassos del diàleg intentat, la intervenció d'experts i assessors internacionals en les converses, i enmig la societat basca i la seua evolució de la simpatia als joves *gudaris*, passant per la incomprensió, l'estupefacció i el fàstic. Un llibre fonamental per a entendre un conflicte tan pròxim i tan complicat, molt ben escrit, des d'una implicació lúcida i amb la convicció que ETA ha entrat en la seua etapa final. L'última organització de lluita armada de l'Europa occidental en el nou temps d'Al-Qaeda.

Rafa Xambó